

Wstęp

W ubiegłym roku Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu uroczystie obchodził setną rocznicę powstania. Z okazji tego Jubileuszu, w serii monografii rocznicowych „Uniwersytet Poznański 1919–2019” ukazały się liczne publikacje naukowe, które wzbogaciły naszą wiedzę na temat historii i dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego Uniwersytetu, jak również uczelni, które wywodzą się z Uniwersytetu Poznańskiego, a mianowicie: Uniwersytetu Przyrodniczego, Uniwersytetu Medycznego i Akademii Wychowania Fizycznego¹. Do obszernego katalogu jubileuszowych wydawnictw naukowych należy także wydany w ubiegłym roku pierwszy tom serii zatytułowanej „Źródła do Dziejów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu”. W jej ramach wydano *Protokoły posiedzeń Senatu Uniwersytetu Poznańskiego 1919–1939*, t. I: 19 VI 1919 – 17 VII 1925². Drugi tom źródeł zawiera łącznie 190 dokumentów. Są to teksty protokołów sporzą-

¹ Nakładem Wydawnictwa Naukowego UAM w roku 2019 ukazała się seria jubileuszowa pt. „Uniwersytet Poznański (1919–2019)” (red. Z. Pilarczyk), w której znalazły się następujące tomy: M. Franz, T. Janicki, A. Magowska, *Uniwersytet w czasie wojny (1939–1945)*; *Dzieje Uniwersytetu w Poznaniu (1945–2019)*, red. S. Jankowiak, T. Schramm; M. Michalski, *Miejsce Uniwersytetu. Infrastruktura uniwersytetu w przestrzeni miejskiej Poznania i okolic 1919–2019*; *Luminarze nauki Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919–2019*, red. Z. Pilarczyk; *Nestorzy nauki Uniwersytetowi*, red. K. Przyszczypkowski, I. Cytlak; T. Jurek, M. Łuczak, I. Wyszowska, *Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu w latach 1950–2019*; *Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Historia i luminarze nauki*, red. M. Kozłowska; *Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w latach 1950–2019. Historia i luminarze nauki*, red. M. Musielak. Oprócz serii monografii powstały z tej okazji także liczne inne prace i wydawnictwa albumowe o Uniwersytecie. Na temat wcześniejszych publikacji, dotyczących historii UAM patrz m.in. *Protokoły posiedzeń Senatu Uniwersytetu Poznańskiego 1919–1939*, t. 1: 19 VI 1919 – 17 VII 1925, wydały A. Domalanus, I. Mamczak-Gadkowska, M. Sak, A. Wysokińska, [„Źródła do Dziejów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu”], Poznań 2019, (Wstęp, s. XIII–XV).

² *Protokoły posiedzeń Senatu Uniwersytetu Poznańskiego 1919–1939*, t. 1: 19 VI 1919 – 17 VII 1925, wydały A. Domalanus, I. Mamczak-Gadkowska, M. Sak, A. Wysokińska, [„Źródła do Dziejów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu”], Poznań 2019.

dzonych podczas posiedzeń Senatu UP z okresu od 4 IX 1925 do 7 VII 1931 r., kiedy funkcję rektora Uniwersytetu pełnili profesorowie: Ludwik Sitowski (zoolog)³, Jan Gabriel Grochmalicki (zoolog)⁴, Edward Lubicz-Niezabitowski (lekarz i zoolog)⁵ oraz Stanisław Wincenty Kasznica (prawnik)⁶. Zgodnie z obowiązującą ustawą z 1920 r. kadencja rektora trwała jeden rok, natomiast ustępujący rektor zostawał prorektorem. Dwóch z wymienionych rektorów z lat 1925–1931 pełniło funkcję rektora dwukrotnie, a mianowicie: profesor Jan G. Grochmalicki w roku akademickim 1926/1927 i 1927/1928 oraz profesor Stanisław W. Kasznica w roku akademickim 1929/1930 i 1930/1931.

W latach 1925–1931 system szkolnictwa wyższego w Polsce nadal regulowała ustawa z 13 lipca 1920 r., opracowana na podstawie doświadczeń uniwersytetów galicyjskich i przyznająca wysoką pozycję profesorom i organom kolegialnemu uczelni. W latach 1924–1925 wydano szereg rozporządzeń do tej ustawy, które wprowadziły poważne zmiany w dotychczasowym funkcjonowaniu uczelni. Wprowadzono między innymi jednolite programy studiów oraz określono wymogi konieczne do uzyskania magisterium i doktoratu, które to zmiany wchodziły w życie w drugiej połowie lat dwudziestych XX w.⁷ Duży niepokój wśród kadry akademickiej i studentów wywołały projekty reform systemu oświatowego w Polsce po przewrocie majowym, zmierzające między innymi do ograniczenia autonomii wyższych uczelni. Niektóre z tych projektów wywoływały opór środowiska akademickiego, które obawiało się o naruszenie autonomii szkół wyższych. Pomimo protestów tego środowiska, rok akademicki 1927/1928 i następne lata przyniosły poważne zmiany w ustroju szkolnictwa wyższego, obejmujące między innymi: likwidację katedr oraz powołanie – niezależnie od uczelnianych komisji dyscyplinarnych – również Wyższej Komisji Dyscyplinarnej przy Ministerstwie WRiOP. Nadal obowiązywała ustawa z 1920 r., ale jej stosowanie ograniczały inne ustawy i rozporządzenia⁸. Zmiany zapoczątkowane w drugiej połowie lat dwudzie-

³ A. Dzięczkowski, *Ludwik Sitowski (1 IX 1925 – 31 VIII 1926)*, [w:] *Poczet rektorów Almae Matris Posnaniensis*, red. T. Schramm, 2. wyd., Poznań 2016, s. 51–59.

⁴ A. Dzięczkowski, *Jan Grochmalicki (1 IX 1926 – 31 VIII 1928)*, [w:] *Poczet rektorów...*, s. 59–64.

⁵ A. Dzięczkowski, *Edward Lubicz-Niezabitowski (1 IX 1928 – 31 VIII 1929)*, [w:] *Poczet rektorów...*, s. 65–72.

⁶ J.W. Ochmański, *Stanisław Kasznica (1 IX 1929 – 31 VIII 1931)*, [w:] *Poczet rektorów...*, s. 75–83.

⁷ *Dzieje Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza 1919–1969*, red. Z. Grot, Poznań 1972, s. 170–171.

⁸ Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 24 II 1928 r. o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół, Dz.U. RP nr 24 z 6 III 1928, poz. 204; Rozporządzenie wykonawcze MWRiOP z 30 VIII 1928 r., Dz.U. PR nr 28, poz. 758; *Dzieje Uniwersytetu...*, s. 173–178.

stych XX w. prowadziły nieuchronnie do głębszych przemian ustrojowych w zakresie organizacji i funkcjonowania szkolnictwa wyższego w Polsce. Przeciwno sanacyjnym próbom zmiany ustroju szkolnictwa wyższego protestowały uniwersytety w ramach konferencji rektorów szkół wyższych, między innymi podczas Konferencji Rektorów w Poznaniu w dniu 16 lutego 1931 r. Niestety, wezwania większości środowiska akademickiego do utrzymania autonomii szkół wyższych i niezależności uczelni od administracji państwowej nie zapobiegły uchwaleniu ustawy o szkołach akademickich z dnia 15 III 1933 r.⁹, zwanej od nazwiska ówczesnego ministra WRiOP ustawą „jędrzejewiczowską”, która znacznie ograniczała autonomię wyższych uczelni, a która została znowelizowana dopiero w 1937 r.¹⁰

Zawarte w niniejszym tomie teksty protokołów posiedzeń Senatu Uniwersytetu Poznańskiego pokazują proces organizacji i funkcjonowania Uniwersytetu oraz jego rozwój w latach 1925–1931. Stanowią one bardzo ciekawy materiał źródłowy, dobrze obrazujący między innymi stosunek poznańskiego środowiska akademickiego do zamachu majowego w 1926 r. oraz późniejszej polityki sanacji wobec uczelni wyższych na przełomie lat dwudziestych i trzydziestych XX w. Kolejni, wymienieni wyżej rektorzy UP zmagali się w tym czasie z licznymi problemami, jak np. utrzymanie i poszerzanie bazy materialnej uczelni, troska o rozwój kadry naukowej, protesty środowiska naukowego i studenckiego przeciwko narzucanym przez władze państwowe zmianom ograniczającym autonomię szkół wyższych. Opublikowane w niniejszym tomie teksty protokołów posiedzeń Senatu pokazują między innymi głębokie podziały na tle politycznym wśród profesorów UP, a także obrazują wysiłki Senatu i rektora, mające na celu utrzymanie autonomii i niezależności Uniwersytetu. Protokoły posiedzeń Senatu z lat 1925–1931 są znakomitym źródłem do historii korporacji studenckich na UP i obrazują wysiłki władz rektorskich w zakresie utrzymania dyscypliny i apolityczności studentów.

Kadencja pierwszego rektora z tego okresu, a czwartego w kolejności rektora UP – profesora Ludwika Sitowskiego (1925/1926) przypada na trudny okres kryzysu gospodarczego i burzliwych wydarzeń politycznych. Pomimo obiektywnych trudności 19 listopada 1925 r. na Uniwersytecie ukonstytuował się Wydział Matematyczno-Przyrodniczy, wydzielony z dawnego Wydziału Filozoficznego, ale równocześnie zniesiono dwie katedry na Wydziale Lekarskim (Katedrę Otolaryngologii i Katedrę Dentystyki) oraz dwie katedry na Wydziale Rolniczo-Leśnym (Katedrę Miernictwa i Katedrę Szczegółowej Uprawy Roślin). Kryzys gospodarczy – jak wynika z lektury protokołów posiedzeń Senatu – utrudniał także zamierzenia inwestycyjne rektora Ludwika Sitowskiego, związane między innymi z zamie-

⁹ Dz.U. RP, nr. 29.

¹⁰ Dz.U. RP, nr 52.

rzoną budową domu akademickiego przy Wałach Leszczyńskiego (dzisiejszy Dom Studencki Hanka)¹¹.

Kolejnym, piątym rektorem UP, nazywanym też wielkim budowniczym obiektów uniwersyteckich był profesor Jan Grochmalicki. Dwuletnie urzędowanie rektora w roku akademickim 1926/1927 i 1927/1928 zdominowały sprawy budżetowe, budowlane oraz zdobywanie nowych nieruchomości i terenów pod budowę kolejnych obiektów uniwersyteckich. Wielką zasługą rektora Jana Grochmalickiego jest dokonanie szczegółowej inwentaryzacji i oszacowanie majątku uniwersyteckiego oraz założenie „Głównej księgi inwentarzowej Uniwersytetu”. Baza materialna Uniwersytetu kształtowała się w latach 1919–1923. Jej podstawę stanowiły obiekty poniemieckie, które po odzyskaniu niepodległości po I wojnie światowej przeszły na własność państwa polskiego. Uregulowanie stosunków własnościowych i pozyskiwanie nowych terenów pod inwestycje i rozbudowę UP było wielką zasługą ówczesnego rektora Jana Grochmalickiego. Za jego kadencji zakupiono wiele gruntów dla Uniwersytetu. Rozpoczęto i ukończono wiele inwestycji, między innymi budowę domu profesorskiego przy ul. Libelta 14, kontynuowano budowę Domu Akademickiego przy Wałach Leszczyńskiego oraz budowę Domu Akademickiego dla studentów Wydziału Rolniczo-Leśnego. Do najważniejszych inwestycji z lat 1927–1928 należały jednak budowa Collegium Chemicum i Collegium Anatomicum, które miały służyć w 1929 r. potrzebom Powszechnej Wystawy Krajowej (PeWuKa)¹². W 1927 r. był też profesor Jan Grochmalicki gospodarzem wysoko ocenianego zjazdu rektorów na Uniwersytecie w Poznaniu.

Na szczególnie okres w historii międzywojennej przypada sprawowanie funkcji rektora przez profesora Edwarda Lubicz-Niezabitowskiego w roku akademickim 1928/1929. Na czas jego działalności przypadają obchody 10-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę i otwarcie w Poznaniu Powszechnej Wystawy Krajowej. Z uroczystościami tymi wiązały się liczne zjazdy, konferencje, a także inicjatywy i uchwały Senatu, jak np. uchwała z 17 października 1928 r., popierająca akcję Poznańskiego Wojewódzkiego Komitetu dla Spraw Pomocy Polskiej Młodzieży Akademickiej, zbierania składek na „żywy pomnik X-lecia niepodległości Polski”, którym miał być zakup radu do walki z nowotworami dla Kliniki Chirurgicznej UP, kierowanej przez profesora Antoniego Jurasza¹³. W swojej kadencji rektor Edward Lubicz-Niezabitowski kontynuował także budowę i rozbudowę obiektów uniwersyteckich, np. Biblioteki Uniwersyteckiej. Uniwersytet pozyskał także w formie darowizny Drukarnię Uniwersytecką (darowizna od Józefa Winiewicza)¹⁴.

¹¹ A. Dzięczkowski, *Ludwik Sitowski...*, s. 54–55.

¹² Szerzej na ten temat: A. Dzięczkowski, *Jan Grochmalicki...*, s. 61–62.

¹³ A. Dzięczkowski, *Edward Lubicz-Niezabitowski...*, s. 69–70.

¹⁴ Tamże, s. 72.

Ostatnie protokoły posiedzeń Senatu w tym tomie źródeł obejmują kadencję rektorską profesora Stanisława Kasznicy, który pełnił tę funkcję dwukrotnie – w latach 1929/1930 i 1930/1931. Obie kadencje rektorskie profesora Stanisława Kasznicy przypadły na trudny okres w dziejach II Rzeczypospolitej. Kryzys gospodarczy wpłynął bardzo niekorzystnie na stan finansów, zmniejszenie dochodów i co się z tym wiąże możliwości rozwoju uczelni. Uniwersytet przejął w tym czasie nowe (wybudowane na PeWuKę) gmachy dla Wydziału Chemii i Wydziału Lekarskiego, a także ukończył budowę Domu Akademickiego przy Wałach Leszczyńskiego. Kontynuowano budowę drugiej części domu profesorskiego przy ul. Libelta 13¹⁵.

Warto pamiętać o tym, że Uniwersytet Poznański był w okresie II Rzeczypospolitej jedyną wyższą uczelnią w Polsce Zachodniej. Na studia do Poznania przyjeżdżała głównie młodzież z Wielkopolski, Pomorza, Śląska i województwa łódzkiego. Największą popularnością cieszyły się studia na wydziałach: Prawno-Ekonomicznym, Lekarskim i Humanistycznym. Wielu zainteresowanych podejmowało naukę także w Studium Farmacji. Łącznie pod względem liczby studentów Uniwersytet Poznański zajmował czwarte miejsce po Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie Jagiellońskim, Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, a przed Uniwersytetem Stefana Batorego w Wilnie¹⁶. Dominującą grupą byli studenci pochodzenia polskiego, niewielki procent stanowiła młodzież niemiecka, ukraińska, rosyjska i żydowska. Zdecydowaną większość studentów stanowili mężczyźni. W połowie lat dwudziestych udział kobiet kształtował się na poziomie około 16 procent ogółu studiujących, ale z biegiem lat udział ten wzrósł do około 30 procent¹⁷. Stopniowo rosła też liczba absolwentów Uniwersytetu Poznańskiego.

W połowie lat dwudziestych XX w. Uniwersytet Poznański posiadał już znaczną liczbę pracowników naukowo-badawczych, którzy reprezentowali wiele dyscyplin naukowych¹⁸. Pośród kierunków badań naukowych dominowały nauki humanistyczne. Stopniowo, wraz z powiększaniem się bazy materialnej uniwersytetu i polepszaniem wyposażenia klinik, zakładów i laboratoriów, rósł także potencjał naukowy pozostałych wydziałów. Wielu profesorów UP było członkami Polskiej Akademii Umiejętności i należało do zagranicznych akademii i towarzystw naukowych.

Protokoły zawarte w niniejszym tomie wyraźnie pokazują dorobek i potencjał naukowy Uniwersytetu w tym okresie. Liczba wydanych przez UP dyplomów doktorskich, a latach 1927–1931 wynosiła rocznie od 85 do 90. Jak wynika z zachowanych materiałów archiwalnych, w latach 1925–1931 na UP habilitowało się

¹⁵ J.W. Ochmański, *Stanisław Kasznica...*, s. 77–78.

¹⁶ *Dzieje Uniwersytetu...*, s. 216–220.

¹⁷ Tamże, s. 220–221.

¹⁸ Na ten temat szerzej: *Dzieje Uniwersytetu...*, s. 240–269.

41 pracowników naukowych (38 z UP, 2 z Uniwersytetem Jana Kazimierza, 1 z KUL)¹⁹. W tym samym okresie UP nadał również godności doktora *honoris causa* dziewięciu osobistościom i uczonym, a mianowicie, biskupowi Stanisławowi Łukomskiemu (1926 r.), profesorom: Józefowi Paczoskiemu (1926), Janowi M. Rozwadowskiemu (1928), Józefowi Kallenbachowi (1929), Józefowi Mikułowskiemu-Pomorskiemu (1929), Kazimierzowi Twardowskiemu (1930), Tadeuszowi Zielińskiemu (1930) i Władysławowi Abrahamowi (1931)²⁰.

Celem niniejszej publikacji jest – podobnie jak była już o tym mowa w pierwszym tomie – ukazanie dziejów Uniwersytetu Poznańskiego w świetle źródeł archiwalnych oraz upowszechnienie i zabezpieczenie najstarszych archiwaliów do dziejów Uniwersytetu dla przyszłych pokoleń badaczy nad historią UAM oraz nad dziejami innych uczelni poznańskich powstałych po II wojnie światowej na bazie wydziałów Uniwersytetu. Zamieszczone w niniejszym tomie protokoły posiedzeń Senatu z okresu międzywojennego zachowały się w komplecie, chociaż ich stan zachowania jest zróżnicowany. Prace nad zabezpieczeniem i przygotowaniem do druku tekstów protokołów z lat 1919–1939 trwały kilka lat. Edycję zakończy opracowywany tom III, obejmujący protokoły posiedzeń Senatu UP z lat 1931/1932 – 1938/1939, którego wydanie zaplanowane jest na kolejny rok.

Gromadzenie i zabezpieczanie źródeł archiwalnych, które dokumentują powstanie i rozwój Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919–1939, jest jednym z najważniejszych zadań archiwistów²¹. Wszystkie najstarsze i znaczące uniwersytety w Polsce i na świecie posiadają cenne materiały archiwalne, które systematycznie gromadzą, zabezpieczają, opracowują i udostępniają. Na podstawie tych materiałów powstają liczne monografie obrazujące ich dzieje i dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny, a także podkreślające ich rolę i znaczenie dla rozwoju regionu oraz kraju. Najstarsze uniwersytety na świecie publikują także i upowszechniają źródła archiwalne dla spopularyzowania swojej historii i osiągnięć²².

¹⁹ *Dzieje Uniwersytetu...*, s. 268 i 295–296.

²⁰ Tamże, s. 296–299; *Doktorzy honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, t. 1: *Okres międzywojenny*, oprac. S. Sierpowski, J. Malinowski, Poznań 2014, s. 73–117.

²¹ E. Mania, *Dzieje i zasób Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, [w:] *Archiwa i ich zasoby. Materiały pomocnicze do źródłoznawstwa*, red. A. Jakuboszczak, P. Matusik, M. Zwierzykowski, Poznań 2012, s. 47 i dalsze; I. Mamczak-Gadkowska, *60 lat Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, „Archiwista Polski” 2013, nr 4 (72), s. 37–51; M. Sak, *Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Organizacja, działalność, zasób*, Poznań 2019, ss. 269. Na temat przedwojennych i okupacyjnych losów materiałów archiwalnych UP patrz szerzej: „Źródła do Dziejów UAM...”, t. 1, Wstęp, s. XIX–XX.

²² Zob. np.: *Corpus Studiosorum Universitatis Jagiellonicae 1850–1918. A–D*, red. J. Michalewicz, Kraków 1990; *Corpus Studiosorum Universitas Jagiellonicae 1850/51–1917/18. R*, red. K. Stopka, Kraków 2013.

Niniejszy tom liczy 190 (1–190) dokumentów, zawierających protokoły posiedzeń Senatu Uniwersytetu Poznańskiego z okresu 4 IX 1925 – 3 VII 1931 r. Wszystkie protokoły pochodzą z Archiwum UAM. Protokoły zostały przygotowane do druku w kolejności chronologicznej. Tytuły protokołów zamieszczone w spisie treści odpowiadają tytułom kolejnych dokumentów. Protokoły różnią się zarówno pod względem formy, jak i stanu zachowania. Stan zachowania protokołów jest różny. W odróżnieniu od protokołów publikowanych w I tomie „Źródła” niniejsza edycja zawiera protokoły pisane maszynowo, z wyraźnym podziałem na lata akademickie.

W protokołach posiedzeń Senatu sporo miejsca zajmują kwestie personalne. Sprawy pozyskiwania i rozwoju kadry naukowej i administracyjnej zajmują bardzo ważne miejsce w dyskusjach na kolejnych posiedzeniach Senatu UP. Dotyczyły one między innymi obsadzania katedr, nadania stopni i tytułów naukowych, jak również statusu pracowników administracji i funkcjonariuszy niższych. Aby przybliżyć czytelnikom postaci wymieniane w protokołach, a związane z Uniwersytetem Poznańskim, w przypisach rzeczowych, tak jak w I tomie *Protokołów posiedzeń Senatu Poznańskiego*, zamieszczone zostały krótkie notki biograficzne wraz z wybraną literaturą (monografie, słowniki, encyklopedie, strony internetowe). Biogramy zamieszczone zostały w miejscu, w którym nazwiska osób występują w dokumentach po raz pierwszy. W odniesieniu do nazwisk pojawiających się wielokrotnie w pierwszym i kolejnych tomach wskazane zostało miejsce zamieszczenia biogramu w tomie pierwszym. W kolejnych tomach źródła podstawą przeprowadzenia kwerendy były zachowane akta personalne okresu międzywojennego, przechowywane w archiwum uniwersyteckim. Kwerendą objęto akta osobowe pracowników UP: profesorów, docentów, doktorów, studentów, pracowników administracji uniwersyteckiej oraz akta funkcjonariuszy niższych. Nie wszystkie osoby zatrudnione w Uniwersytecie Poznańskim, a wymienione w protokołach, widnieją w ewidencji pracowników Uniwersytetu z okresu międzywojennego. W przypadku funkcjonariuszy niższych, wymienionych w protokołach posiedzeń Senatu UP, a nie występujących w ewidencji pracowników UP, autorzy biogramów napotkali trudności związane z określeniem dokładnego okresu ich pracy na Uniwersytecie. Od roku 1923/1924 nie są oni bowiem wymieniani z imienia i nazwiska w „Składach Uniwersytetu”. Podobną trudność sprawiła wydawcom identyfikacja niektórych wymienianych w protokołach artystów (muzyków, piosenkarzy), którzy występowali gościnnie w Auli Uniwersyteckiej²³. W takich przypadkach, przy nazwiskach zaznaczono „brak danych”. Odnosnie do studentów informacja zawarta w przypisie jest powtórzeniem treści dokumentu, albo, w przypadku zachowania akt stu-

²³ Nie prowadzono badań biograficznych w odniesieniu do wymienianych w protokołach działaczy oraz artystów występujących w Auli UP.

denckich jest wzbogacana o dodatkowe informacje, np. imię, lub inne informacje pozwalające na bliższą identyfikację. Opracowanie przypisów w niniejszym tomie jest w pełni wzorowane na I tomie „Źródła”.

Podobnie jak w tomie I, prace nad niniejszą edycją źródłową prowadzone były zgodnie z *Projektem instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i początku XX wieku* autorstwa Ireneusza Ichnatowicza²⁴. Podstawę edycji kolejnych protokołów posiedzeń Senatu Uniwersytet Poznańskiego stanowią egzemplarze protokołów zachowane w Archiwum UAM, które są publikowane w całości, bez stosowania opuszczeń i streszczeń. W wydawnictwie źródłowym zastosowano skróty powszechnie znanych nazw tytułów i stopni naukowych (profesor, doktor, docent), a także skróty na określenie funkcji (dziekan i prodziekan), które występują w każdym protokole, a są w środowisku uniwersyteckim powszechnie stosowane i znane. Dаты oznaczone są jednakowo, a więc dzień i rok cyfrą arabską, a miesiąc cyfrą rzymską, bez oddzielania kropkami. Skróty, co do których nie było wątpliwości, rozwiązane zostały bez nawiasów kwadratowych, w razie wątpliwości co do rozwiązania skrótu lub niewyraźnej pisowni wyrazu (zwłaszcza w odniesieniu do dopisków odręcznych), wpisywano je w nawiasie kwadratowym. Zastosowano skróty w stosunku do wyrazów najczęściej powtarzających się w protokołach (zob. wykaz skrótów).

Intencją wydawców protokołów było, podobnie jak w tomie I, jak najwierniejsze odzwierciedlenie układu graficznego zastosowanego protokołach zachowanych w Archiwum UAM. Ingerencja w oryginalny tekst źródeł została ograniczona do minimum. Zgodnie z zaleceniem *Instrukcji* uwspółcześniono ortografię i interpunkcję. Język protokołów zachowano w brzmieniu oryginału, uwspółcześniono jedynie pisownię, którą dostosowano do obowiązujących obecnie form, np. wakacyj (na wakacje), stypendjum (na stypendium), itp. Ujednolicono i uwspółcześniono pisownię tytułów i stopni naukowych (prof., doc., dr, mgr), które w oryginale pisane były od małej lub wielkiej litery, z kropką lub bez. Zgodnie z oryginałem zachowano pisownię dużą literą: Uniwersytet (w odniesieniu do Uniwersytetu Poznańskiego), Senat, Senat Akademicki, Rektor, Prorektor, Dziekan, Prodziekan (gdy występują przy nazwisku). Ujednolicono pisownię instytucji, kół i stowarzyszeń akademickich, chórów i organizacji działających przy UP, np. Bratnia Pomoc, a także pisownię nazw budynków uniwersyteckich, jak np. Zamek, Collegium Minus, Collegium Maius. Wielkie litery zachowano także w zapisach nazw wydziałów, np. Wydział Filozoficzny, Wydział Rolniczo-Leśny, itd. Pisownia nazw instytutów, katedr czy zakładów w protokołach Senatu była bardzo niejednolita. Od wielkiej litery pisano zazwyczaj tylko pierwszy człon w nazwie danej jednostki,

²⁴ I. Ichnatowicz, *Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i początku XX wieku*, „Studia Źródłoznawcze” 7, 1962, s. 99–124.

pozostałe natomiast zapisano od małych liter, np. Katedra fizjologii, Zakład histologii. W edycji źródłowej postanowiono ujednoczyć i uwspółcześić tę pisownię. Od małych liter zapisano nazwy komisji oraz jednostek organizacyjnych Uniwersytetu (np. intendentura, kwestura). Protokoły zaopatrzone w przypisy tekstowe, odnoszące się do strony formalnej protokołów, np. obejmujące skreślenia, nadpisanie, itp. oraz przypisy rzeczowe. Publikacja została zaopatrzona w wykaz skrótów, indeks osobowy oraz wykaz źródeł i literatury. Opracowanie naukowe protokołów wymagało przeprowadzenia kwerendy źródłowej w zasobie Archiwum UAM, a także w innych archiwach oraz bibliotekach.

Ukazanie się drukiem II tomu *Protokołów posiedzeń Senatu Uniwersytetu Poznańskiego*, stanowiącego kontynuację tomu I, który ukazał się 2019 r. z okazji Jubileuszu Uniwersytetu, było możliwe dzięki wsparciu inicjatywy archiwistów przez Prorektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza Profesora Tadeusza Wallasa, któremu w imieniu Wydawców składamy serdeczne podziękowania.

Poznań, 13 maja 2020 roku

Irena Mamczak-Gadkowska, Monika Sak